

לחופש כוללה

אתם בטח זוכרים אותה בתור כדורסלנית בנבחרת ישראל. אם לא, אולי ראייתם את עבודתה כתאורנית רוק. אלא שיום אחד באמצע החיים, בלי הכנה ובלי לימודים, רונית יניצקי הכריזה שהיא אמנית, ועזבה הכול מאחור. עכשיו היא פותחת גלריה בקיבוץ גבעת השלושה וחונכת אותה בתערוכתה "מגירות מגירות", שכולה דמיון ומעוף

מאת ורדה הורביץ | צילום: עדי אדר

רונית יניצקי. "אני עושה את העבודה כדי שיגעו, יחושו,

11.1.2010

אבא לא גונן עליי
היא נולדה בקיבוץ גן שמואל. אחיה הבכור, אילון יניצקי, מתגורר בטוקיו ומתמחה באמנות הציור היפני. אחותה הצעירה, אסנת יניצקי, נפטרה לפני עשר שנים מסרטן הרם. האם, שרה, חיה בנתניה. האב, יעקב, נהרג בתאונת דרכים באיטליה לפני עשרים שנה. הקשר שלה איתו היה רופף במהלך שנותיה, ובשנים האחרונות לחייו נותק לחלוטין.
כשמלאה לה חמש נסעה המשפחה לאיטליה בעקבות עבודה האב, שהיה לולן ראשי בקיבוץ. שלוש שנים למדה שם בגן קתולי, ולאחר מכן שבה ארצה עם אמה ואחיה. האב נותר שם. בחופש הנרול הייתה נוסעת אליו. כשמלאה לה 14 שנה, חזרה והייתה תגרשו, הוא עבר לגור ברמת גן עם אישה אחרת, ורונית ואחותה נאלצו לעבור להתגורר איתו, שכן משכר כלכלי לא אפשר לו לשלם מוזנת לאמן.

"יהיה לנו קשה", היא אומרת. "קשה לעזוב בית ספר, חברות, שכונה, וגם האישה שלו לא אהבה אותנו. היא קיבלה לחייה עוד שתי ילדות, והכול היה לא טבעי, לא נעים. אחר כך הוא נפטר מסרטן ואבא שלי נשא אישה אחרת. אצלה היה לנו עוד יותר גרוע. אבא שלי היה מהגברים שמשאירים לאישה את ענייני החינוך והילדים. הוא לא גונן עליי ולא התערב לטובתי. ואשתו, שהייתה לה בת משלה וגם ילדה לאבי עוד שני בנים, הייתה אישה קשה. היה סוג של התעללות נפשית, השפלה".

● **למה את מתבוונת?**
יניצקי לא ממהרת לתאר. לא אהבת כל כך לחזור לעבר. שותקת. אחר כך זה ציץ: "היינו יושבים אוכלים, הייתי שמה קטשופ על הארוז, זה לא מצאחן בעיניי, או היא שמה לי את הסדר על הראש. או שמתתי את הכביסה שלי במכונת הכביסה, והמשך".

חברות שלה שאלו אותה איזה טרנינג תלכש לאירוע הפתיחה של הגלריה החדשה שלה. רונית יניצקי, בטרנינג ובסניקרס, הגיעה בש"חור, טוב, לא לגמרי. היה עליו הדפס של זמרת רוק מוח'ל. השחורה הסבירה לי, זה מפני שתמיד היא בשחור, עוד מימיה כמפיקת אירועי רוק. הסניקרס - מפני שגם זה תמיד ככה, מאז שהייתה כדורסלנית בנבחרת ישראל. והטרנינג, נ, מה רציתם שהיא תלכש?

כן, היא הייתה כבר שחקנית כדורסל בכירה, ומפיקת מופעי רוק, וגם ניהלה אמנים מן השורה הראשונה, אבל היום היא מנהלת את ההפקה החשובה בחייה - הגלריה הפרטית שלה. גלריה לאמנות עכשווית, שפתחה לא מכבר בקיבוץ גבעת השלושה, מול שדה ריוק שכבר נקוותה בו שוליות מיום גדולה לאחר הגשמים הכבדים ("זו החולה הפרטית שלי, לפעמים יכולה לכאן צפרים", היא מתמוגגת). כאן גם הסטודיו שלה. כל יום היא עושה את דרכה מנבעתיים, שם היא מתגוררת עם בת ווגה, ר"ר אסנת רויאל, מנתחת כירורגית, וכל יום היא מתמוגגת מחדש. ממבצרי אנטרפריסוס שבובר, מהצמחייה העבותה של מקורות הירוק, מהמרחבים הירוקים שלא צימחו עדיין גושי בטון.

הראש פה נכד יותר

זה קרה לה, לרונית יניצקי, באמצע החיים, כשנפתחה מגירה חדשה בחייה. יום אחד החליטה שהיא אמנית. ככה, הכי פשוט. זה היה לפני שש שנים, כשעדיין התגוררה במינאפוליס שבארצות הברית יחד עם אסנת רויאל, שנשלחה לעבוד שם. יניצקי מצאה את עצמה ללא אהבת לעבוד, אבל עם תשוקה עזה ליצירה ולעבודות יד שהיא אהבת ממחר ילדותה, "או הלכתי והרפסתי כרטיס ביקור, הרשמתי עליו: ארטיסט, כלומר אמנית. ככה חשתי שהעולם לא יתוכח איתי ועם מה שאני עושה, ובאמת, מודע שאמיתי אני אמנית" קיבלתי כבוד הרבה, ו"שנתיים עברתי שם, הצגתי בחמש גלריות, הכרתי אנשים מעולם האמנות והצגתי תערוכות. גם תערוכות פריליטיות. הקושי הוא דווקא פה, בארץ. הראש פה אחר. כבר יותר. אני לא מצליחה להגיע למקומות שאני רוצה".

היא הציגה כבר בשתי תערוכות מאז שבה, אבל מכיוון שתמיד הייתה זו שיוזמת ומובילה את מהלכי חייה, החליטה לפתוח מקום משל עצמה. גלריה שבה תוכל להציג את מה שהיא רוצה. את הגלריה הזו היא עומת דת להפוך למרכז ולבית לאמנות ישראלית העוסקות במעמד האישה ובאמנות עם אמירה, "כי אם משאירים דברים במגירה, לא מתפתח חיים". זה אולי גם מה שהיווה השראה לתערוכה הפרטית שלה, המיר צגת בגלריה עד תחילת פברואר.
בתערוכה "מגירות מגירות" היא מציגה עשרים מגירות שעיי צבה לכדי קלידוסקופ עתיד מראות ודימויים, וחומרי יצירה ודימויים מעוף וגם ביקורת חברתית ופוליטית. את כל המגירות הפכה לתמונת גדולות, צבעוניות, מרהיבות, עשויות בצבעים עזים של אקריליק ובחומרים בסיסיים כמו מקלות ארטיקים ומיני ניאטרות של בובות ומכוניות, חרוזים ופיסטים. כשרצתה להביע רעיה בנושאי כחניות וממון, היא ריפדה מגירה בשטרות כסף מצולמים ומכרומים שתלה אקרה צעצוע. מיניאטרות של מכוניות ומבובות אדם היא יצרה עבודה גדולה, ורוויה-כתומה, שמתארת תאונת דרכים בצומת, ובובת של קטנטנה, שיושבת על ספסל צפזף, עונה על הכותרת "מחכה לגלגול הבא".

● **אפשר לנעת בעבודות?**
"בטח. לגמרי. אני עושה את העבודות כדי שיגעו, יחושו, יחבוקו, ירגישו את החומרי".

● **למה יש לך תחושה שאת מתגעגעת לילדות? למה חקקי בובות?**
יניצקי חותכת. "מי שיוחק בבובות? אני שיוחקי כדורגל וגולות עם הבן ניס. על הבנות הייתי שומרת, כדי שהבנים לא יציקו להן".

מאוסף האלבומים שהיא שומרת בגלריה מציצים זמרים מקומיים כמו יסמין לוי, אביהר בנאי, ארקרי דוכין, ריקי גל. לרבים מהם היא הפיקה הופעות. כמה מהם, כמו לאה שבת, היא ניהלה אישית. על מערכת השמע היא מניחה עכשיו, שעת צהריים, את האלי-בום "ונלי" של סיוון שביט. "ללב שלי אין בית, אין לו קירות, אין לו תקרה, אין לו חלון לסגור מול הרעם הרעה", שרה שביט. "היא מוכשרת נורא", מעידה יניצקי.

"הכדורסל החזיק אותי, גרם לי להישאר אדם שחח, לא מריד"

"נולדתי לסבית, תמיד הייתי לסבית, והבעיה היחידה בנעוריי הייתה התחושה של הלבד. לא היו סביבי חברות לסביות, מועדונים, מקומות מפגש. זו הייתה תקופה אחרת. זהות מינית ונטיות מיניות לא היו על סדר היום"

שזה הולך להיות פיזי. זו הייתה להקת הוורדים, עדיין בחיתוליה".
15 שנה היא חיה עם ר"ר אסנת רויאל. הכירו ררך חברה משותפת ואחרי שלושה ימים עברו להתגורר יחד. רונית מעולם לא יצאה מהארון, היא מתייכת, כי מעולם לא הייתה בתוכו. "מבחינתי, זה לא היה איזה גילוי מסעיר ומפחיד. נולדתי לסבית, תמיד הייתי לסבית, והבעיה היחידה בנעוריי הייתה התחושה של הלבד. לא היו סביבי חברות לסביות, מועדונים, מקומות מפגש. זו הייתה תקופה אחרת. זהות מינית ונטיות מיניות לא היו על סדר היום ואף אחד לא ריכר על כך בפי' הרסיה".

כשעברה להתגורר עם אחיה התוררת לאחת השותפות בבירה, הגויריה עם אחיה נודעה לאחת בה, ואו הבנתי. היא לקחה אותי בפעם הראשו'נה למפגשי לסביות בתל אביב. אני זוכרת איזה דירה עם פטפון קטן בצד ונשים ורקות בחושך. זה היה נורא מפחיד. המשטרה הייתה נכנסת ועו' צרת הומאים ולסביות, כי זה היה אסור. לא בננתי לא לבתים".

החמצתי את אחותי

לפני עשר שנים איבדה רונית את אחותה הצעירה ממנה, אסנת יניצקי. היא נפטרה בגיל 27 ממוחלת הסרטן.
"עד שנותיה האחרונות כמעט לא היה בני' נינו קשר. החיים הובילו אותנו למקומות שונים מאוד. אני הייתי עסוקה רוב הזמן בהישרדות. אחותי נסעה לארצות הברית, אחר כך ליפן, וכתבה ספרים, ובשנים האחרונות ניהלה חברה לעיתונות ומגוון, חשבה באותה תקופה מצאתי את עצמי עוברת כפקידה בחברת 'אני' שים ומחשבים", והתקבלה אחי שתי שנים שלנו האהה לזה שפתאום מצאנו נושאי שיחה משותפים. אסנת הייתה בהם שותפה גיליתית אותה והיא גילתה אותי. התחלתי להיפגש. אסנת הייתה באה להופעות שהופקו על ידינו נפגשות בבתי קפה, היה כיף. הרגשתי שיש לי אחות.

● **על כך קשר עם אחיך?**
"אחי הוא צייר מצליח ביפן", היא לא מסתירה את גאוותה, "מגיל אפס הוא נחשב הצייר של המשפחה. כשהיינו קטנים, כל הבית היה מלא בציורים שלו. היום אנתנו מרברים הרבה בטלפון. אני שולחת לו טרנינגים ליפן. נורא קר שים".

● **ומה השתנה בך מאז הפרידה מאחותך?**
"פתאום קיבלתי פחד נוראי מטיסות, משהו שלא היה קודם. הייתי בטיפול והבנתי שזה הגיע מהמוות הפתאומי שלה. יש לי גם חרדות כשאני יושבת ליד מישהו שגוה מהר. אבל דווקא המוות שלה הגיע לי והחלטתה שלי לקום ולי' שנות, להתחיל חרש בחיי. כל המוות בלתי לגבי האמנות התחילה אחרי שאסנת נפטרה. האמנות, בניגוד לכל מה שעשיתי בחיים, מסמלת בעיקר חופש. חופש פעולה. חופש ביטוי אמיתי".

● **הכי חשוב לי שהאמנות תשפיע, תשנה, לא תהיה רק חוויה אסתטית. חשוב לי שהגלריה שלי תהיה בית לתרבות וחינוך איכותי ומעמיק. חשוב לי שיהיה גם אני קוראת לאמנויות שמתעסקות בנושאים האלה הבוגר והצעיר. אני גם חייבת תמיד ליוזם דברים שקשורים בפנימיות, בזכויות הפרט, בשמאל. חוץ מזה, עכשיו אני בונה את עצמי עשרים שנה קדימה".**

● **עשרים שנה קדימה? מה את, ילדתי?**
"ברור. אנתנו קריימוח? מה את, ילדתי? "עשרים שנה קדימה בכל פעם מחדש. לא".

הלכתי לישי, והתעוררתי כשכל הכביסה הרטיבה שלי עליי. היא כעסה, כי הכנסתי את זה למכונה יחד עם הבגדים של הילדים שלה. אחותי הייתה צעירה וסבלה יותר ממני. אני גם לא הייתי הרבה בבית. הייתי המון בחוץ. הכדורסל החזיק אותי. גרם לי להישאר אדם שחח, לא מריד".

היא למדה בתיכון "בלים" ברמת גן ואחר כך עברה ל"מקיף יור", שם התבלטה כמנגנת הס' פורט ("המנגל אימץ אותי"). בגיל 16 התחילה לשחק כדורסל במכבי רמת גן, לאחר מכן עברה למחנה תל אביב ולאליצור חולון (איתה לקחה כמה אליפויות), ואחר כך שיוחק בקבוצה של רמת השרון (היום נקראת הקבוצה "אלקטרה רמת השרון"). די מוד התברגה גם בנבחרת ישראל נעדרת ומשם עברה לנבחרת ישראל נשים.

היא נחשבה או למלכת הריבאונדים. כשל גובהה, 1.80 מטר, הצטיינה בחסימות (היום זה נחשב לגובה נורמלי, כי הגיעו "הרות") ובמשך שנותיה שלחה. אחותי הייתה צעירה כיום. "תמיד שיוחקתי בבליים ובכוכים החבוטת לפני משחק הייתי מחממת את הרגל. אחרי משחק הייתי מקררת אותה עם קרח. כולן ידעו לדקלם את 'מים לרונית בעם...'".

רע היום היא זוכרת את הנסיעות לאר' צות מורח אירופה בתקופה של חזמת חבר'ול, "אני זוכרת שנסענו לרומניה, בולגריה, צ'כיה, מדינות סוציאליסטיות, ותמיד חשתי חלם. עריום פיות, ואין בהן כלום. הבאתי לאמי סיר מרומניה, ולא היה לו מכסה. קניר תי אותו בכל בו ענק. קופאית אחת, אורות אחת, ואין כלום. ריק".

באמצע השמינית עזבה את הבית. אחיה השתחרר מהצבא, שכר דירה בגבעתיים והוציא אותה מבית אביה ואשתו. האחות הצי' עירה הולדת והתגוררה עם הבן, לרונית, והצ'קה לחלוטין מאבירה. היא שם לאישיה, "בני' נפש, "מגיל 18 לא ראיית אותו יותר. יכול להיות שהוא היה אדם נהדר, אבל אני לא זוכרת אותו ככאן, כמישהו אכפתי". נסיבות חייה הפכו אותה לאדם עצמאי. "מגיל צעיר מאוד עשיתי מה שאני רוצה".

אני נזרקת למים

בשנת 1985 התחילה לעבוד כתאורנית במופע רוק. למדת אתם, אני נזרקת למים. מה זו תאורה? את לוקחת חלל מסוים, מציירת עם אלומות אור, יוצרת עוקי, יוצרת מצבים, יוצרת רומה. הייתי מאוהבת הרוק הראשונה בארץ. לא היו אז תאורניות רוק בכלל, ועד היום אני לא בטוחה שיש נשים בתחום".

● **ואיך הגעת להפקה?**
"הארתי מופע שקרין אלאל במעוון המולקווי באמסטרדם, אחד המועדי' ניס הכי נחשבים באירופה בסוף שנות השמונים. המנהל האישי שלה ראה, והציע לי לעבור איתם. ככה נכנסתי להפקות".

היא מצאה את עצמה בתוך לוח' גרוש באימוני כדורסל, תחרויות, מופעים והפקות. ניהלה הופעות מופעים לוח' גרוש כמו רונית שור, גלי עטרי ויהודית תמיד, הפיקה את המופע של טל גורדון עם רונה קינן, הקימה להקת בנות בשם "לורה מבית טוב" ("היא לא כל כך הצליחה"), ניהלה את לאה שבת, ובין ההפקות שהיא זוכרת לבנה רבקה זמרות ויוצרות הבינלאומית של שנת 2000. שנה לאחר מכן הצטרפה לקבוצת זמרות ויוצרות האמרי' של שנת 2000. שנה חיברה בין אביבה אבידן ללאה שבת, הביאה לכאן את המוסיקאית מאירה אשר המופיעה בעיקר באירופה וגיטיסה את להקת פוליאנה פרנק. מאז היא לא עוברת על יום, היום האישית בתיקיה. גם השנה היא תיוום ותפיק תערוכה קבוצתית בגלריה של עמה, שהייה אירועי נשי עם הגנה".

היא זוכרת במיוחד איך התלהבה מהרכב רוק אנונימי שעלה להופיע בערב שהיפקה. "זה היה בתחילת שנות התשעים. הפקתי את ימי חמישי במרתף העליון של בית ליסין, שנתן כמה ללהקות ולהרכבים צעירים, וערב אחד עלתה להקת לבושה במדי צבא. זו הייתה אחת ההופעות הראשונות שלהם. היה להם ריסק ראשון, אבל בקושי השמיעו אותו או. שמעתי אותם על הבמה, והיה לי כיוס